

місцевого самоврядування, активів, вартість яких більше ніж на шість тисяч п'ятсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян перевищує її законні доходи. Також у примітці до цієї статті надано тлумачення таких термінів як: «набуття активів», «активи», «законні доходи особи».

Аналіз зауважень, які висловлювались до цього законопроекту дозволяє відзначити, що до недоліків, на які вказувалося, то це те, що запропоноване законопроектом визначення поняття «набуття активів» викладено з порушенням принципу правової визначеності (ст. 8 Конституції України), а також те, що редакції норм, якими передбачено внесення змін до низки законів України щодо звільнення з посад осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у випадку набрання законної сили рішенням суду про визнання необґрунтованими активів та стягнення їх в дохід держави є юридично некоректними.

Підсумовуючи вищевикладене, нам хотілося б зазначити, що наскільки ефективною буде нова норма, що встановлює відповідальність за незаконне збагачення покаже час, а правозастосочна практика визначить чи є у неї недоліки.

Список використаних джерел

1. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування: Статистична інформація Генеральної прокуратури України. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.htm>.

2. Лист Державної судової адміністрації України Дніпропетровському державному університету внутрішніх справ щодо надання статистичної інформації № 961 від 31.03.2015 року. С. 1-3.

3. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів

України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів (реєст. №1031 від 29.08.2019). URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66264.

Поліщук Геннадій Сергійович, професор кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

КОРУПЦІЙНІ ЧИННИКИ НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ

Проблема детермінації злочинності є центральною для кримінологічної науки, а її розв'язання визначає практичну спрямованість теоретичних досліджень. При аналізі походження соціальних явищ, у тому числі й такого специфічного як екологічна

злочинність та її різновиди, дослідники стикаються з множинністю факторів, що її зумовлюють. В умовах трансформаційних процесів, що відбуваються у сучасному українському суспільстві, все більшу детермінуючий вплив на екологічну сферу здійснюють корупційні чинники, які значною мірою детермінують та підсилює дію інших факторів, зокрема тих, що стосуються недоліків правозастосовної діяльності контролюючих і правоохоронних органів.

Особливо яскраво корупційні чинники проявляють свій детермінуючий вплив стосовно злочинів, що пов'язані із незаконним та, найчастіше, корисливим заволодінням природними ресурсами [1], що представлене доволі широким колом злочинів, які водночас є складовою більш масштабного утворення - екологічної злочинності. До злочинних посягань, пов'язаних із заволодінням природними ресурсами, відносяться: незаконне заволодіння ґрунтовим покривом (поверхневим шаром) земель (ст. 239-¹КК), незаконне заволодіння землями водного фонду в особливо великих розмірах (ст. 239-² КК), порушення правил охорони або використання надр (ст. 240 КК), порушення законодавства про континентальний шельф України (ст. 244 КК), незаконна порубка лісу (ст. 246 КК), незаконне полювання (ст. 248 КК), незаконне зайняття рибним, звіриним або іншим водним добувним промислом (ст. 249 КК).

Як засвідчують публікації у науковій літературі [2] доля злочинного заволодіння природними ресурсами у загальній структурі екологічної злочинності становить більше 90 %.

Небезпечність корупції полягає у тому, що внаслідок її масштабного поширення у даній сфері реалізуються два основних завдання, що стоять перед будь-якою злочинною діяльністю корисливого спрямування:

- забезпечення максимального незаконного прибутку на постійній основі та гарантованим результатом;
- мінімізація ймовірності можливого викриття та застосування подальших санкцій кримінально-правового характеру.

Комерціалізація практично всіх аспектів суспільного життя призвела до масштабної корумпованої незаконної торгівлі навколишнім середовищем. На сьогоднішній день в Україні у незаконний корумпований обіг залучені величезні об'єми лісових ресурсів, риби і морських тварин, мінеральної сировини, земельних ділянок, інших природних ресурсів та відходів.

Види корупційних дій, що сприяють злочинній діяльності в сфері екології є достатньо різноманітними. До них відносяться надання з порушенням або всупереч встановленого порядку офіційних дозволів на природокористування, охорона та захист від кримінального переслідування порушників екологічного законодавства й інші дії.

Суттєвим джерелом детермінації екологічної злочинності є виникнення та поширення різного роду негативних явищ безпосередньо при здійсненні дозвільної діяльності в сфері використання та охорони природних ресурсів, серед яких найбільший корупційний потенціал

мають винагороди за послуги в процесі ліцензування і сертифікації, в місцях реалізації ресурсів, оскільки вона здійснюється в межах внутрішньої торгівлі, при перетині митного кордону, отриманні дозволів (квот) на добування різних видів природних ресурсів.

Останнім сучасним прикладом такої злочинної діяльності є корупційні дії народного депутата, пов'язані з отриманням хабарів від компанії-нерезидента за видобуток бурштину в Україні та легалізації нелегального видобутку бурштину в Житомирській області [3].

Корупція у сфері екології найтісніше пов'язана зі злочинною діяльністю організованих угруповань. Так, організованому злочинному бізнесу, пов'язаному з незаконним рибним промислом у приморських регіонах, суттєво сприяє фактична бездіяльність контролюючих та правоохоронних органів з виявлення та присічення фактів незаконної торгівлі рибою цінних сортів та рибної продукції з неї.

Чинником, що посилює криміногенний вплив корупції у сфері екології, є низький рівень екологічної культури громадян. Корупція та інші детермінанти екологічної злочинності в свою чергу мають зворотній вплив на екологічну культуру, «...оскільки розповсюджуються стереотипи та звички скоєння вчинків, що нехтують інтересами охорони природи; потім впливають на систему моральних норм, коли поведінка, яка порушує природоохоронні правила, починає виправдовуватися виробничою необхідністю або неможливістю щонебудь зробити, а потім виникає виправдання браконьєрства як поведінки, що за своїми негативними наслідками є відносно небезпечною порівняно зі шкодою, яка спричиняється застосованими технологіями» [4, с. 87].

Водночас, екологізація всіх аспектів державної політики неможлива без затвердження нової світоглядної домінанти в українському суспільстві, формування екологічної культури, відповідної зміни ціннісних орієнтацій і свідомості людей, розуміння суті та небезпечності екологічних проблем, участі кожної людини в їх розв'язанні. Формування відповідального відношення громадян до довкілля повинно відбуватися через зміни негативних традицій природокористування та споживацького стереотипу поведінки шляхом підвищення екологічної культури людей засобами безперервної екологічної освіти (у першу чергу дітей) пропаганди екологічних знань, а також професійної екологічної підготовки. Все це дозволить на будь-якому рівні приймати і реалізовувати екологічно грамотні та виважені управлінські рішення, здійснювати ефективне запобігання корупції в сфері екології.

Отже, саме формування антикорупційної культури громадян у поєднанні з заходами, спрямованими на формування належного рівня екологічної правосвідомості має створити підґрунтя для запобіжної діяльності щодо корупції в екологічній сфері та екологічної злочинності.

Список використаних джерел

1. Поліщук Г. С. Щодо правозастосовної практики у сфері протидії злочинному заволодінню природними ресурсами / Г. С. Поліщук // Матеріали І Щорічної міжнародної науково-практичної конференції «Захист права власності Українського народу: вітчизняні реалії та зарубіжний досвід для України» (м. Київ, 22 вересня 2016 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2016. 226 с. С. 200-202.
2. Турлова Ю. А. Криминологическая характеристика экологической преступности в Украине / Ю. А. Турлова // Международный научно-практический правовой журнал «LEGEA SI UIATA» 2015. № 3/2. С. 95-99.
3. Розенблат підкуповував прокурорів та суди, аби позбавляти конкурентів ліцензій на бурштин, - слідство URL http://espreso.tv/news/2017/07/17/rozenblat_pidkupovuvav_sudy_aby_pozbavlyaty_konkurentiv_licenziyi_na_burshtyn_zmi.
4. Дубовик О.Л., Жалинский А.Э. Структура детерминации экологических преступлений // Правовая охрана окружающей среды. М., 1985. С. 81-89.

Полуніна Лілія Валентинівна, старший викладач кафедри фінансових розслідувань Університету державної фіскальної служби України

ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ТА КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

В Україні продовжується процес формування правових і організаційних основ протидії корупції.

В 2014 році був прийнятий Верховною Радою України Закон «Про запобігання корупції».

Відповідно до ст. 1 вказаного закону корупція - використання особою, зазначеною в законі, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки (пропозиції) такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка (пропозиція) чи надання неправомірної вигоди особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей [1].

З метою розкриття і розслідування корупційних злочинів в Україні було створено новий правоохоронний орган - Національне антикорупційне бюро України для очищення влади від корупції заради побудови та розвитку успішного суспільства та ефективної держави.